

Lehet-e perjogi módosításokkal segíteni a vállalkozásokon?

I. Bevezető gondolatok

Leginkább média hírek szólnak arról, hogy a cégek (vállalkozások) nem jutnak jogos követeléseikhez, vagy csak nagy sokára. Ennek az általánosító véleménynek a hatása érződik a kormányzati és legiszlatorius megnyilatkozásokban és cselekedetekben. Ennek tudható be az utóbbi évek polgári perrendtartási módosításainak árama is. De miről van szó? Nem vagyok közgazdász, de szerintem a bajok eredendő gyökere a magyar gazdaság tőkeszegénységében keresendő. Mindenki addig akar ülni a pénzén, ameddig csak lehet. Ily módon még a fizetni szándékozó (és tudó) megrendelők is gyakran kötnek ki 90-120 napos fizetési határidőket (pl. nagyobb beruházások, folyamatos szállítási szerződések esetén). Bár kialakult már egy olyan vállalkozói réteg, amelyik tisztességesen eleget tesz fizetési kötelezettségeinek, a magyar gazdaságban azonban még mindig nagyon rossz a fizetési morál. Ilyen helyzetben nagyon nehéz a hitelezők helyzete, sok a panasz, hogy a jogos követelések behajtása hosszú időt vesz igénybe, költséges és sokszor sikertelen is.

Kétségtelen tény, hogy az időszerű és szakszerű ítélkezés javítja a társadalmi közérzetet és jótékony hatással van a cégek (vállalkozások) gazdálkodási stratégiájára is. Már most leszögezem azonban, hogy az igazságszolgáltatás (és különösen a polgári per illetve az azt rendező perjog) hatékonyságának nem egyedüli fokmérője a per „lejátszásának” gyorsasága.

Sem az ENSZ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya,¹ sem az ún. Római Egyezmény² nem említi, hogy a pereknek

---

* Dr. Szabó Imre, habilitált egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék vezetője, a Kar dékánja, Szeged

gyorsaknak kell lenniük. Az ENSZ Egyezmény „csak” a független és pártatlan bíróságot, illetve az igazságos és nyilvános tárgyalást, a Római Egyezmény pedig a független és pártatlan bíróságot, valamint a tisztességes és nyilvános tárgyalást, tovább mintegy plusz követelményként azt irányozza elő, hogy a bíróság az ügyeket „*ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot*”. Ezt az ésszerű idő követelményt tárgyalja az Emberi Jogok Európai Bírósága is (Strassburg), abban az összefüggésben, hogy a pertartam ésszerűségét annak alapján állapítja meg, hogy

- 1) objektíve mennyire bonyolult az ügy,
- 2) a felek mennyiben járultak hozzá az eljárás elhúzódsához,
- 3) az állam szervei (köztük a bíróság) mennyiben járult hozzá a per elhúzódsához.

A pertartam kérdésével hazánkban legbehatóbban Gáspárdy László³ foglalkozott. Ő is megállapította, hogy a perek időtartamát objektíve befolyásolja pl. a lakosság száma, szubjektíve pedig bíróságon kívüli okok (pl. történelmi hagyományok, pereskedési hajlam, a társadalom általános kulturális szintje, a vitában álló felek interperszonális kapcsolatai). Lényeges tényező azonban a bíróságok szervezettsége és a bírák munkateljesítménye. Utóbbinak csak egyik tényezője a bíró szakmai felkészültsége (higgyük el, hogy nálunk ez általában nem rossz, bár van hol javítani). Mindez igaz, azonban a jelen helyzetben sokkal lényegesebbnek tartom az általános pénzhiányból fakadó jelenségeket:

1) nincs megfelelő létszámú segédszemélyzet (Németország, Franciaország vagy Belgium esetén egy bíróra vetítve az arány 1:4-hez, nálunk 1:1,5-hez!)

2) még mindig alacsony szintű a bíróságok technikai felszereltsége.

Pedig ezek a dolgozók tudnák biztosítani, hogy ne legyenek elkallódott beadványok, tértivevények, a leírások időben elkészüljenek.

Előadásom gondolatkörén ugyan kívül esik, de nem hallgathatom el, hogy a perjogi szabályozáson kívül is történtek lépések a gazdasági szereplők jogvitáinak rendezési eljárásaiban. Fontos momentumnak tar-

---

¹ Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya - 14. Cikk.

² Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv - 6. Cikk

³ Gáspárdy László: A polgári per idődimenziója. Budapest, 1989.

tom, hogy a bajba jutott vállalkozások számára felkínált csődjogi szabályozásban a 2009. évi LI. törvény módosítása nyomán az 1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) szerint, ha az adós kérelme megfelel a formai követelményeknek, a bíróság – a hitelezők megkérdezése nélkül! – egy munkanapon belül intézkedik a kérelemnek, illetve az adóst megillető azonnali, ideiglenes fizetési haladéknak a Céglőny honlapján való közzétételéről, napi feltöltéssel. A végzés ellen fellebbezésnek nincs helye és az ideiglenes fizetési haladék a közzétételtől (gyakorlatilag a kérelem beérkezését követő naptól) illeti meg az adóst.⁴

Persze nem csak az adósokat kell védeni, sőt az előadás címe inkább a hitelezőkre koncentrált. Ezen a téren is történt anyagi jogi változás, a felelősség átvitel német minta szerinti törvénybe iktatásával.⁵

---

⁴ Cstv. 9. § (1) Az adós kérelme alapján a bíróság egy munkanapon belül intézkedik a kérelemnek, továbbá az adóst megillető azonnali, ideiglenes fizetési haladéknak - külön jogszabályban meghatározott módon - a Céglőnyben történő közzétételéről. A végzés ellen külön fellebbezésnek nincs helye. A Céglőnyben történő közzétételre a Céglőny honlapján napi feltöltéssel, 0 órákor kerül sor. Az ideiglenes fizetési haladék a közzétételtől illeti meg az adóst.

⁵ Cstv. 33/A. § (1) A hitelező vagy - az adós nevében - a felszámoló a felszámolási eljárás ideje alatt keresettel kérheti a bíróságtól [6. § (1) bekezdés] annak megállapítását, hogy azok, akik a gazdálkodó szervezet vezetői voltak a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben, a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően ügyvezetési feladataikat nem a hitelezők érdekeinek elsődlegessége alapján látták el, és ezáltal a gazdálkodó szervezet vagyona csökkent, vagy a hitelezők követeléseinek teljes kielégítését megghiúsították, vagy elmulasztották a környezeti terhek rendezését. Ha többen közösen okoztak kárt, felelősségük egyetemleges. A fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezte az az időpont, amelytől kezdve a gazdálkodó szervezet vezetői előre látták vagy ésszerűen előre láthatták, hogy a gazdálkodó szervezet nem lesz képes esedékességek kielégíteni a vele szemben fennálló követeléseket. A keresetben vagyoni biztosíték nyújtása is kérhető a hitelezők követelésének kielégítése céljából. A biztosíték a bíróság gazdasági hivatalában letéti számlára befizetendő pénzösszeg vagy hitelintézetnél lekötött és elkülönítetten kezelt pénzösszeg (pénzbeli letét), EGT-állam vagy hitelintézet által kibocsátott vagy garantált, a letétbe helyezéstől számított 180 napnál hosszabb hátralévő futamidejű, azonnal beváltható vagy értékesíthető, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, bankgarancia, biztosítói garancia, biztosító által kiállított, készfizető kezességvállalást tartalmazó kötelevény lehet. A bíróság által megállapított biztosíték teljesítéséért az adós gazdálkodó szervezet többségi befolyással [Ptk. 685/B. §] rendelkező tagja (egyszemélyes társaság és egyéni cég esetén a tag, külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepe esetén a külföldi székhelyű vállalkozás) kezesként felel. A külföldi székhelyű vállalko-

Szintén nem tartozik teljes szorossággal a témához a fizetési meghagyásos eljárások elemzése, azonban azt el kell mondani, hogy a fizetési meghagyás kibocsátásának közjegyzői hatáskörbe adása révén a feladat elvégzése gyorsabb és gördülékenyebb lett. A hónapos elintézéssek néhány naposakra váltottak. Jelentősen csökkent ez által a helyi bíróságok munkaterhe is.⁶

Másik megoldás a követeléskezelés vagy közismertebb nevén a követelés behajtás. Mit tesznek a behajtó cégek? Olcsón felvásárolják a követeléseket és a remélt nyereség érdekében próbálják teljesítésre szorítani az adóst. A mi szempontunkból azonban a helyzetnek nem lehet megoldása ez a módszer. A jogosult ugyanis nem kapta meg jogos követelését és az esetek nagy százalékában még így is a bíróságon landol az ügy.

Ez a módszer azonban inkább a magánszemélyekkel szembeni követelés érvényesítés lehetséges útja. A törvénytisztelő és a jogérvényesítés rendes útját járó cégek inkább a bírósági utat választják (fizetési meghagyásos eljárás, per, végrehajtás, felszámolás). A perek rendkívül sokfélék lehetnek, azonban a szerződési jogviták bizonyos részeitől most eltekintve, azt kell mondjam, a perek jelentős részében a teljesítést követő számlakövetelés meg nem fizetéséről, vagy hibás teljesítés miatti igényérvényesítésről van szó. Különösen nagyobb beruházások esetében a megrendelő a vállalkozónak akkor fizet, ha kiadja a teljesítésigazolást. Rendszeres gyakorlat, hogy ezt a megrendelők megtagadják. Amennyiben erre a megrendelő nem hajlandó, a vállalkozó kénytelen bírósághoz

---

zás az említett kezesi kötelezettségéből eredő fizetési kötelezettségét nem teljesítheti a főktelepe rendelkezésére bocsátott vagyonból.

(2) Mentessül a felelősség alól az (1) bekezdésben említett vezető, ha bizonyítja, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedést megtette a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése, továbbá az adós gazdálkodó szervezet legfőbb szerve intézkedéseinek kezdeményezése érdekében. Amennyiben a vezető a felszámolás kezdő időpontját megelőzően nem tett eleget az adós éves beszámolója [összevont (konszolidált) éves beszámolója] külön jogszabályban meghatározott letétbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy nem teljesíti a 31. § (1) bekezdés *a)-d)* pontja szerinti beszámoló- készítési, irat- és vagyonátadási, továbbá tájékoztatási kötelezettségét, a hitelezői érdekek sérelmét vélelmezni kell.

⁶ 2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról.

fordulni, hogy az ítéletével pótolja a megrendelő nyilatkozatát,⁷ s ennek nyomán kérjen marasztalást.

II. Merre tart Európa?

II.1. *Európai Unió*s kontextusban az mondható, hogy a Storme Bizottság tagjai arra jutottak, a perjog terén inkább jogharmonizációra van lehetőség, míg jogegységesítésre a fizetési meghagyás és a végrehajtási jog terén adott a lehetőség (így vélekedett Storme, Gáspárdy, Tarzia, Kerameus). Elképzelésük talán igazolódott is, mert uniós szabályok keletkeztek a kézbesítés, bizonyítás megkönnyítése terén, illetve az első szupranacionálisnak tekinthető két rendelet, az európai fizetési meghagyás, illetve a nem vitatott követelések érvényesítése területén.

Lásd: a Tanács rendeletei:

- 1346/2000/EK rend.: a fizetésképtelenségi eljárásról,
- 44/2001/EK rend.: a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról polgári és kereskedelmi ügyekben,
- 1206/2001/EK rend.: a bizonyítás felvételéről,
- 2201/2003/EK rend.: a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban,

- 4/2009/EK rend.: a joghatóságról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az alkalmazandó jogról és az e területen való együttműködésről a tartással kapcsolatos ügyekben

a Parlament és a Tanács rendeletei:

- 805/2004/EK rend.: a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okiratról
- 1896/2006/EK rend.: az európai fizetési meghagyásos eljárásról
- 861/2007/EK rend.: a kis értékű követelések európai eljárásáról
- 1393/2007/EK rend.: a bírósági és a bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről polgári és kereskedelmi ügyekben

---

⁷ 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.) 295. §

II.2. A magyar jog fejlődésére mindig is nagy hatással volt a német civilisztikai gondolkodás, akár az anyagi, akár az eljárásjogot illetően.

Németországban átfogó perjogi reformot jelentett a 2001. július 27-én elfogadott és 2002. január 1-jén hatályba lépett törvénymódosítás. A reform alapgondolata az volt, hogy a perek lehetőleg első fokon elintéztést nyerjenek, a másodfok csak a jogi minősítésben bírálhasson felül. A tényállást az első bíróság állapítsa meg, ennek helyességét csak ellenőrizze a másodfok. Ennek érdekében:

- kiszélesítették az első fokú bíró pervezetési lehetőségeit,
- bevezették a bírói egyeztetés intézményét,
- megkönnyítették az okiratok és szemletárgyak felhasználásának lehetőségeit,
- bevezették, hogy a másodfokú bíróság az alaptalan fellebbezéseket végzéssel elutasíthatja [ZPO 522. § (2) bekezdés], ha a fellebbezési bíróság úgy ítéli meg, hogy a fellebbezés eleve sikertelennek tűnik, vagy a jogvita nem alapvető jelentőségű és a jogfejlesztés vagy az egységes joggyakorlat biztosítása nem igényli a fellebbezési bíróság érdemi határozatát,⁸

---

⁸ dZPO § 522 Zulässigkeitsprüfung; Zurückweisungsbeschluss

(1) Das Berufungsgericht hat von Amts wegen zu prüfen, ob die Berufung an sich statthaft und ob sie in der gesetzlichen Form und Frist eingelegt und begründet ist. Mangelt es an einem dieser Erfordernisse, so ist die Berufung als unzulässig zu verwerfen. Die Entscheidung kann durch Beschluss ergehen. Gegen den Beschluss findet die Rechtsbeschwerde statt.

(2) Das Berufungsgericht soll die Berufung durch Beschluss unverzüglich zurückweisen, wenn es einstimmig davon überzeugt ist, dass

1. die Berufung offensichtlich keine Aussicht auf Erfolg hat,
2. die Rechtssache keine grundsätzliche Bedeutung hat,
3. die Fortbildung des Rechts oder die Sicherung einer einheitlichen Rechtsprechung eine Entscheidung des Berufungsgerichts nicht erfordert und
4. eine mündliche Verhandlung nicht geboten ist.

Das Berufungsgericht oder der Vorsitzende hat zuvor die Parteien auf die beabsichtigte Zurückweisung der Berufung und die Gründe hierfür hinzuweisen und dem Berufungsführer binnen einer zu bestimmenden Frist Gelegenheit zur Stellungnahme zu geben. Der Beschluss nach Satz 1 ist zu begründen, soweit die Gründe für die Zurückweisung nicht bereits in dem Hinweis nach Satz 2 enthalten sind. Ein anfechtbarer Beschluss hat darüber hinaus eine Bezugnahme auf die tatsächlichen

- a pervezető végzések elleni jogorvoslati lehetőségeket megszorították, megakadályozandó a perek elhúzódását. Jelenleg két lehetőség van, és csak a ZPO-ban nevesített esetekben:

- az első fokon eljáró helyi bíróság (Amtsgericht), illetve a tartományi bíróság (Landgericht) pervezető végzései ellen az azonnali panasz (sofortige Beschwerde),

- a másod-, illetve harmadfokon eljáró tartományi bíróság (Landgericht), illetve a tartományi legfelsőbb bíróság (Landgerichtshof) határozatai ellen a jogi panasz (Rechtsbeschwerde) vehető igénybe. Például: a költségek tekintetében a ZPO 567. § (2) bekezdése szerint az eljárási költségek tekintetében csak a 200 eurót (~60.000- Ft) meghaladó kötelezés esetén lehet pánasszal élni.⁹

Szóba sem került az a megoldás, hogy egyes jogalanyokat (cégeket) más elbírálásban részesítsenek, mint pl. a természetes személyeket. Lásd ezzel szemben azt a nálunk hamvába holt kísérletet, amellyel a 2009. évi LXVIII. törvény a Pp. V. Részébe iktatta XXVI. fejezetként „A vállalkozások egymás közötti pereit”-nek szabályanyagát, majd még a hatálybalépés előtt hatályon kívül helyezték a törvényi rendelkezéseket.

Nem is hiszem, hogy ilyen szabályozás megoldható pl. a körbe tartozások problematikáját.

III. A jogalkotási módszerről

Nem véletlen, hogy nyelvünk a jogszabályok előkészítését és elfogadását a jogalkotás szóval illeti. Mintha az utóbbi időben csak „jog-

---

Feststellungen im angefochtenen Urteil mit Darstellung etwaiger Änderungen oder Ergänzungen zu enthalten.

(3) Gegen den Beschluss nach Absatz 2 Satz 1 steht dem Berufungsführer das Rechtsmittel zu, das bei einer Entscheidung durch Urteil zulässig wäre.

⁹ dZPO § 567 Sofortige Beschwerde; Anschlussbeschwerde

(1) Die sofortige Beschwerde findet statt gegen die im ersten Rechtszug ergangenen Entscheidungen der Amtsgerichte und Landgerichte, wenn

1. dies im Gesetz ausdrücklich bestimmt ist oder

2. es sich um solche eine mündliche Verhandlung nicht erfordernde Entscheidungen handelt, durch die ein das Verfahren betreffendes Gesuch zurückgewiesen worden ist.

(2) Gegen Entscheidungen über Kosten ist die Beschwerde nur zulässig, wenn der Wert des Beschwerdegegenstands 200 Euro übersteigt.

szabály csinálás, gyártás” folya. Az alkotás eredménye ugyanis mű, a csinálása, gyártása valami.

Alapvető probléma, hogy hiányoznak az átgondolt koncepciók, nincsenek hatástanulmányok. A szövegezés kezdetleges, a jogszabály-szerkesztés elnagyolt, hevenyészett. Néha az az ember érzése, hogy a tervezet készítője nincs is tisztában a polgári perrendtartás (Pp.) egészével (lásd: felesleges ismétlések stb.), a hozzáértők (és naponta azzal dolgozók!) véleményét pedig nem kéri (bírószágok, ügyvédek, egyetemek).

Az évente változó Pp-hez szinte már nem is lehet alkalmazkodni.

Néha az az érzetünk támadhat, hogy a jogalkotó nem is Magyarországon él. Példaként az elektronikus ügyintézés szabályai említhetők. Ez az ország (a polgárok, a cégek, az intézmények, hatóságok, bíróságok és ügyvédek) még nincs arra felkészülve, hogy olyan technikát alkalmazzon, amit a nálunknál jóval fejlettebb államokban sem mertek még általánosan kötelezővé tenni, csak választható megoldásként kodifikáltak. Ehhez folyamatosan nagyon sok pénz és készség szintű tudás kell.

IV. Két szabályozási anomália – csak példaszerűen

IV.1. Per előtti kötelező egyeztetés

Egyesek szerint ez a rendelkezés¹⁰ a bíróság jelenlegi feladatainak egy részét áttolja a felekre, megítélésem szerint azonban ez jó sza-

---

¹⁰ Pp. 121/A. § (1) A jogi személy vállalkozások egymás közötti jogvitáiban a keresetlevél benyújtása előtt a feleknek meg kell kísérelniük a jogvita peren kívül elintézését. Ez mellőzhető, ha a felek a közöttük felmerült véleményeltérésről közös jegyzőkönyvet készítenek.

(2) Ha a felek jogvitájukat peren kívül nem rendezik, és a felperes keresetet indít, a keresetlevélhez csatolnia kell:

a) az (1) bekezdés alapján a felperes és az alperes által tett írásbeli nyilatkozatokat tartalmazó okiratokat (levelezés, jegyzőkönyv), vagy

b) azt az iratot, amellyel a felperes igazolja, hogy a jogvita peren kívüli elintézését megkísérelte.

(3) A (2) bekezdés *a)* pontjában meghatározott iratoknak tartalmazniuk kell különösen:

a) az előzetes levélváltás, illetőleg az előzetes tárgyalás (jegyzőkönyvkészítés) során felmerült véleményeltérés adatait,

b) az esetleges előzetes elszámolás eredményét, továbbá

c) ha az ügygel kapcsolatban bírósági vagy más hatósági határozat született, annak ügyszámát és tartalmának lényegét.

bály lehetne. Lényegében a tényállás-felderítés aprólékos munkáját felgyorsíthatja. Különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az egyeztetéstől elzárkózó alperest a Pp. még pernyertessége esetére is a felperesi költségekben marasztalással fenyegeti.¹¹ Ugyanakkor teljesen érthetetlennek tartom, hogy a § (4) bekezdés e) pontja mentesíti a feleket az előzetes egyeztetés kötelezettsége alól, ha a perérték meghaladja a négyszáz millió forintot („kiemelt jelentőségű perek”). Általában ugyanis ezek a perek a legbonyolultabbak, leginkább itt lenne szükség a peranyag-koncentrációra.

IV.2. *Elektronikus kommunikáció a perben*

A Pp. VII. Rész XXVIII. fejezetében szabályozott elektronikus kommunikáció idő előtti. Szerintem semmilyen felmérés, hatástanulmány nem készült arról, hogy maguk a bíróságok, illetve az önkormányzati szervek, más hatóságok, vállalkozások, de az ügyvédi kar is, technikailag és informatikai ismeretekben kellően felkészült-e, hogy ezt az eljárási technikát képes legyen alkalmazni. Megítélésem szerint nem. Tessék gondolni a kistélepülések vagy kisebb vállalkozások (kft., bt., kkt.) adminisztrációs felkészültségére.¹²

---

(4) E § rendelkezéseit nem kell alkalmazni

a) abban az esetben, ha a keresetindításra jogszabály hatvan napnál nem hosszabb határidőt állapít meg,

b) a Negyedik Részben meghatározott különleges eljárásokban,

c) a fizetési meghagyásos eljárást követő perben (315. §),

d) külön törvény eltérő rendelkezése hiányában a nemperes eljárásokban, vagy

e) az Ötödik Részben meghatározott kiemelt jelentőségű perekben.

¹¹ Pp. 80. § (6) A bíróság az ügy összes körülményeire figyelemmel pervesztességére tekintet nélkül kötelezheti a jogi személy vállalkozás alperest a perben felmerült összes költség vagy egyébként a felperes által viselendő költségek egy részének a viselésére, ha az alperes a 121/A. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettségének indokolatlanul nem tett eleget.

¹² Pp. 394/B. § (1) A polgári perben - és ha törvény más polgári eljárás vonatkozásában előírja - 2013. január 1. és 2013. október 1. napja között a következő rendelkezéseket kell alkalmazni:

a) ha a vállalkozások közötti perben kötelező a jogi képviselő, a keresetlevél és minden egyéb beadvány, okirati bizonyíték benyújtására kizárólag elektronikus úton, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályai szerinti biztonságos kézbesítési szolgáltatás igénybevételével kerülhet sor, és a bíróság is valamennyi hivatalos iratot elektronikusan kézbesíti, az elektronikus úton benyújtott keresetlevelet a

V. Javaslatok

V.1. *Az eljárási menetrend meghatározása*

A vállalkozások egymás közötti pereiről szóló és elvetélt 2009. évi törvény¹³ rendelkezései közül nem tartom ab ovo elvetendőnek az eljárási menetrend meghatározására vonatkozó szabályozás gondolatát.

Ismeretes ez a megoldás az angolszász jogrendszerekben, de a német perjog is biztosít ilyen lehetőséget. E megoldásnak ugyan szögelesen ellentmond a jelenleg hatályos rendelkezések között a Pp. 386/J. §-a, amely szerint éppen a kiemelt jelentőségű perekben „a bíróság nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni”.

E szabály nem zárja ki, hogy a bíróság ezt a tájékoztatást megadja, de mindenképpen indokolt lehetne a kötelező jelleg, hiszen ez biztosíthatná, hogy a felek pertaktikai megfontolásból ne akadályozhassák a célirányos pervezetést.

Esetlegesen szóba jöhetne az 1911. évi I. törvénycikkből ismert osztott tárgyalási modell visszaállítása, ahol a perfelvételi tárgyalás keretében az eljárási menetrend meghatározása is szerepelhetne.

V.2. *A kötelező jogi képviselő kiterjesztése*

A kötelező jogi képviselő kiterjesztése, illetve a szabályozás ellentmondásainak letisztítása lenne a feladat. A kiterjesztést valamennyi a megyei bíróság (2012. január 1-től „törvényszék”) elsőfokú hatáskörébe tartozó perre indokoltnak vélem, hiszen ezek a perek [a perértéktől függően] a pont kivételével] azért kerültek a magasabb fokú fórum elé, mert nagyobb jogi felkészültséget igényelnek a bíraktól és a felektől egyaránt. Indokolt lenne, hogy ezt a felkészültséget várjuk el a felektől. Ez segíthetné az eljárások gyorsítását is.

---

bíróság az alperes részére papír alapú okiratként kézbesíti azzal a kiegészítő tájékoztatással, hogy az eljárásban kötelező a jogi képviselő, ezért védekezését, nyilatkozatát jogi képviselővel eljárva, kizárólag elektronikus úton nyújthatja be;

¹³ 2009. évi LXVIII. törvény a vállalkozások közötti jogviták gyorsabb elbírálása érdekében a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról.

Indokolatlannak vélem, hogy egy 29 millió forintos vagyoni perben nem kell jogi képviselő, míg a 30,5 milliós ügyben igen. Annak van értelme, hogy a hatáskör, a perterher elosztása miatt legyen a helyi és megyei bíróságok között perértéktől függő cezúra (ezt a megoldást szinte minden állam alkalmazza), azonban az összecszerúségnek nincs kapcsolódása a megkívánt jogászai hozzáértéssel.

Az pedig egyenesen ellentmondás, hogy a Pp. 73/A. § (1) bekezdés b) pontja szerint a megyei bíróság elsőfokú hatáskörébe tartozó egyes ügyekben „a per minden szakaszában, a jogorvoslati eljárás során is” kötelező a jogi képviselet mindkét fél számára, s ehhez képest a § a) pontjában az ítéletábrá, illetve a Legfelsőbb Bíróság (2012. január 1-től „Kúria”) előtti eljárásban csak a fellebbezést (csatlakozó fellebbezést), illetve a felülvizsgálati (csatlakozó felülvizsgálati) kérelmet előterjesztő fél számára kötelező a jogi képviselet. Mivel az ítéletábrá csak fellebbezéseket bírál el, lényegében csak azok számára nem kötelező a jogi képviselet, akiknek ügye a helyi bíróságon indult és felülvizsgálatig jutott. Ott viszont kifejezetten indokolt lenne, hogy a felülvizsgálati ellenkérelmet előterjesztő fél is szakszerű, jogászai perfekcionizmussal készített ellenkérelmet tudjon előterjeszteni. Egyébként előadása – valószínűsítően – teljesen súlytalan. Ily módon tud átfordulni a jogosultság (nem köteles ügyvédet fogadni, maga védekezhet) injuriába, hiszen a felek fegyverzeti egyenlősége csak üres formalitás lesz.

A Pp. hiányossága, hogy kötelező jogi képviselet esetén a tárgyalás kitűzésének szabályai között nem szól arról, hogy a keresetlevél alperes részére történő kézbesítésével egyidejűleg fel kellene hívni az alperest, hogy a perben számára is kötelező a jogi képviselet és állítson jogi képviselőt, vagy ha vagyoni viszonyai indokolják, kérje pártfogó ügyvéd kirendelését.

V.3. *A keresetváltoztatás megszigorítása*

Az eljárási menetrend meghatározásával és a jogcímhez kötöttség problematikájával is összefügg, hogy a Pp. 146/A. §-ának a keresetváltoztatást megszigorító szabályát ki lehetne terjeszteni valamennyi perre. Különösen indokolt lenne egy ilyen szabály azokban a perekben ahol a feleket (vállalkozásokat) általában ügyvéd képviseli. Természetesen nem lenne elhagyható a szabály merevségét oldó (4) bekezdés rendelkezése

sem.¹⁴ (Teljességgel érthetetlen, hogy a jelen tanulmánykötet alapjául szolgáló konferenciát követően a magyar jogalkotó a perek befejezését segítő szigorító szabályt, még a jelenlegi formájában is, 2012 tavaszán feloldotta a kétszázmillió forintot meghaladó perértékű ügyekben!)¹⁵

V.4. *A folytatólagos tárgyalás kitűzése*

A Pp. 142. § (1) és (2) bekezdése nem kellően „feszés” a folytatólagos tárgyalás kitűzését illetően.¹⁶ A jelenlegi szabályozás még mindig lehetőséget ad arra, hogy a bíró a tárgyalás elhalasztásakor ne tűzze ki nyomban a folytatólagos tárgyalás határnapját, hanem később (esetleg hónapokkal később) tegye azt meg. Álláspontom szerint erre nem kelle- ne lehetőséget adni, hanem szűk körű, de mérlegelést nem tűrő kivétele-

---

¹⁴ Pp. 146/A. § (1) Kötelező jogi képviselő esetében az általános szabályoktól (146. §) eltérően a felperes a keresetét - a (2)-(4) bekezdésben foglalt kivétellel - az alperes érdemi ellenkérelme előadását követő 30 napon belül változtathatja meg.

(2) Ha az alperes beszámítási kifogást, viszontkeresetet terjeszt elő, a felperes a beszámítási kifogás, viszontkereset közlésétől számított 30 napon belül változtathatja meg keresetét.

(3) A felperes keresetét az alperes beleegyezésével bármikor megváltoztathatja.

(4) A felperes legkésőbb az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás be- resztéséig megváltoztathatja keresetét, ha olyan tényre, bizonyítékra, illetve olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amely önhibáján kívül az első tárgyalást követően jutott a tudomására, és ezt igazolja.

(5) Keresetváltoztatásnak nincs helye, ha az alperes viszontkeresetét, beszámítási ki- fogását vagy azok módosítását a felperes keresetváltoztatására tekintettel terjesztette elő.

(6) A bíróság végzéssel elutasítja a keresetváltoztatást, ha a felperes azt az (1)-(5) bekezdésben foglalt szabályok megsértésével terjesztette elő; e végzés ellen nincs helye külön fellebbezésnek.

Pp. 146/B. § A 146/A. § rendelkezéseit kétszázmillió forintot meghaladó pertárgy- értékű ügy esetén nem lehet alkalmazni.

¹⁵ 2012. évi LI. törvény. Hatályos 2012. május 26-tól. Rendelkezéseit a folyamatban lévő ügyekben is megfelelően alkalmazni kell.

¹⁶ Pp. 142. § (1) Ha az ügy körülményei azt nem zárják ki, a tárgyalás elhalasztása esetében a folytatólagos tárgyalás határnapját a bíróság nyomban kitűzi és azt a jelenlé- vő felekkel kihirdetés útján közli.

(2) Ha az ügy körülményei azt nem zárják ki, a folytatólagos tárgyalást úgy kell ki- tűzni, hogy az az elhalasztott tárgyalás napját követően legkésőbb négy hónapon belül megtartható legyen.

ket lehetne megállapítani. Ilyennek vélem, ha szakértő kirendelésére kerül sor, esetleg külföldön lefolytatandó bizonyítás szükséges.

V.5. *Kézbesítés*

A Pp. kézbesítésre vonatkozó szabályai közé lehetne iktatni azt a választottbíróági eljárásban követett gyakorlatot, hogy „A felek kötelesek a Választottbíróasághoz benyújtott beadványaikat egyidejűleg a többi félnek is, az elküldést bizonyító módon (pl. tértivevényel), megküldeni”.¹⁷

V.6. *Ideiglenes intézkedés – Biztosítási intézkedés – Ideiglenes számlazárolás*

A magyarországi cégek elsöprö többsége is a kis- és középvállalkozásokhoz tartozik, csakúgy mint az Európai Unió más tagállamaiban (összességében 99 % kkv.). A követelésük behajtását megkísérlő cégek azonban rendszeresen szembe találják magukat azzal a helyzettel, hogy a jogerős marasztaló ítélettel már nem tudnak mit kezdeni, mert akkorra az adós eltüntette a végrehajtás alá vonható vagyonát.

Hazai jogunk szerint az előrelátó hitelező ilyenkor ideiglenes intézkedést vagy biztosítási intézkedést kérhet a bíróságtól. Az ideiglenes intézkedés hozatala azonban nem túl gyakori, továbbá tényleges jogvita esetén nem is teljesül a Pp. 156. § (1) bekezdésének azon fordulata, hogy „a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges” lenne, hiszen a bíróság előtt két azonos jogalany szerepel.¹⁸ A biztosítási intézkedés meghozatalának pedig az szöl ellen, hogy arra csak akkor kerülhet sor, ha „a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal bizonyították”.¹⁹

---

¹⁷ A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett állandó Választottbíróaság Eljárásí Szabályzata 8. § (5) bekezdés.

¹⁸ Pp. 156. § (1) A bíróság kérelemre ideiglenes intézkedéssel elrendelheti a kereseti kérelemben (vizontkeresetben), illetve az ideiglenes intézkedés íránti kérelemben foglaltak teljesítését, ha ez közvetlenül fenyegető kár elhárítása vagy a jogvitára okot adó állapot változtatlan fenntartása, illetve a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges, és az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket. A bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelését biztosítékadáshoz kötheti. A kérelmet megalapozó tényeket valószínűsíteni kell.

¹⁹ A bírósági végrehajtásról szöló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 187. § (1) Biztosítási intézkedés rendelhető el az olyan követelés érdekében, amely íránt belföldi bíróságnál

Ennek a lehetetlen állapotnak a megszüntetését kívánja az Európai Unió megszüntetni, legalábbis a határokon átnyúló jogviták esetében, ahol egyébként is nehéz helyzetben van a külföldi fél. Probléma számára a külföldi jog ismeretének hiánya, a távolság, az eljárás költségei. Legtöbbször külföldi ügyvédet kell megbízni, az iratokat le kell fordíttatni. E problémákat érzékelve az Európai Bizottság 2011. július 25-én nyilvánosságra hozta a polgári és kereskedelmi ügyekben a határokon átnyúló követelésbehajtás megkönnyítése érdekében ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet javaslatát. A javaslat szerint a hitelező az EU minden tagállamában azonos feltételek mellett zároltathatná az adós bankszámláját a követelés erejéig. Ez a rendelet sem szüntetné meg a nemzeti biztosítási intézkedéseket, viszont egy újabb európai alternatív lehetőséget biztosítana a hitelezők számára. A jogszabály érdeme lenne, hogy az ideiglenes számlazárolást elrendelő végzést a bíróság ex parte eljárásban (a másik fél meghallgatása nélkül) hozná meg, így az az adós tudta nélkül kerülne kibocsátásra és végrehajtásra. Ez biztosítaná a „meglepetést”.

Úgy vélem, hogy a Pp-t is lehetne ilyen irányban módosítani.

VI. Következtetések

Nem számoltam meg, az egyik munkatársamtól tudom, hogy a Pp-t 2000 óta 43 ízben módosították. Szinte önmagában is hihetetlen szám. Ha a legkörültekintőbben járt volna el a jogalkotó, ez a folyamatos – néha ad hoc jellegű – toldozás-foldozás önmagában is rengeteg koherencia zavart okozna. Van is a Pp-ben bőven. Leginkább azonban egy egységes koncepción alapuló, szerkezetileg is zárt rendszerű új perrendtartási kódex hiányzik. Úgy tűnik, hogy az elmúlt évtized (vagy mond-

---

a) házassági vagyoni jogi keresetet indítottak,

b) szabadalombitorlás, használati mintaoltalom bitorlása, mikroelektronikai félvezető termék topográfijára vonatkozó oltalom bitorlása, növényfajta-oltalom bitorlása, védjegybitorlás, földrajzi árujelző-oltalom bitorlása, formatervezési mintaoltalom bitorlása, kiegészítő oltalmi tanúsítvány bitorlása, szerzői jog megsértése miatt, vagy a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 4. és 6. §-ában foglalt rendelkezések megsértése miatt eljárást indítottak, az irányadó külön törvényekben meghatározott feltételekkel,

c) egyéb keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták.

hatjuk, hogy két évtized) módosításai a per-gyorsítás terén nem hozták meg a kívánt eredményt.

Vagy elfogadjuk, hogy Magyarország európai viszonylatban nem áll rosszul a perek időtartamát tekintve, vagy koncepciózus törvényalkotással (és nem csak a Pp. módosításával) elvégezzük azt az átfogó törvénykezési reformot, amely a jogszabályok társadalmi, gazdasági hatásvizsgálatán alapszik. Teljesítsük azt, ami a jó jogszabálytól elvárható, de ne akarjunk jogszabállyal megoldani olyan társadalmi-gazdasági kérdéseket, amelyek megoldása más, azaz társadalompolitikai, gazdaságpolitikai intézkedést kíván.

Örvendetes, hogy az igazságügyi kormányzat számára is világossá vált, a peráradat feldolgozásában a területi egyenlenségeket ki kell küszöbölni. Meg kell próbálni a főváros-centrikusságot megszüntetni. Ez szervezeti és hatásköri reformot is igényel. Azzal, hogy a bíróságokat szoros határidők betartására akarjuk bírni jogszabályi előírásokkal, a problémák nem fognak megoldódni. Ahol bírható a munkateher, ilyen kötelezések nélkül is elfogadható az ügyforgás sebessége, ahol a személyi, szervezeti, infrastrukturális feltételek hiányoznak, a törvényi szigor írott malaszt.

Kicsit tágabb dimenzióban felvethető-e egy európai vagy legalábbis uniós polgári eljárásjog létrejötte? A jelenlegi szabályok szerint az Uniónak nincs jogalkotási hatásköre a tagállami eljárási autonómia elve alapján a polgári eljárásjogok tekintetében. Ezt az elvet azonban áttörni látszik az Európai Bíróság egy-két ítélete, amely olyan jogelvek érvényesülését kívánja meg, amelyek alapjaivá válhatnak egy majdani közös uniós eljárásjognak. Most még inkább az a cél, hogy a tagállami jogalanyok igényérvényesítését könnyítsék, ha arra nem a jogalany lakóhelye, székhelye szerinti államban kerül sor. Inkább egyfajta „kúszó jogharmonizáció” valósul meg, amint azt Csehi Zoltán is minősítette egy 2011-es konferencián.²⁰

---

²⁰ Európai jogi kultúra, megújulás és hagyomány a magyar civilisztikában. Budapest ELTE AJTK, 2011. június 17-18.